

» que baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius
 » baptizati sumus¹; » ut existimemus nos mortuos quidem
 esse peccato, vivere autem Deo in Christo Jesu : cum
 tibi dicant Martyres², Secundum Adam carnaliter natos
 contagium mortis antiquæ prima nativitate contrahere,
 unde parvulis dimittantur in baptismo, non propria, sed
 aliena peccata : cum tibi dicant Sacerdotes, carnali volup-
 tate concretos prius subire delictorum contagiū, quam
 vitæ hujus haurire munus³. His te consociare præsumis,
 quorum fidem debellare conaris. Audes dicere, quod a
 Manichæorum consortio vincaris, qui Manichæos invic-
 tos facis, nisi cum eis et ipse vincaris. Falleris, fili, mise-
 rabiliter falleris, vel etiam detestabiliter falleris : quando
 animositatem qua teneris viceris, tunc veritatem poteris
 tenere qua vinceris.

¹ Rom. vi, 3 et 11. — ² Cyprian. epist. 64. ad Fidum. — ³ Ambrosius
 libro de Sacramento regenerat.

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO

AD VALENTINUM ET CUM ILLO MONACHOS,

LIBRI UNUS¹.

*Docet cavendum esse, ne vel gratia negato libero arbi-
 trio, vel negata gratia liberum arbitrium defendatur :
 nam liberum voluntatis arbitrium inesse homini, con-
 stare ex Scripturarum testimoniis : de ipsa etiam gratia
 Dei, sine qua nihil boni agere possumus, data esse in
 iisdem Scripturis divina documenta. Postea contra
 Pelagianos probat gratiam non secundum merita nos-
 tra dari. Explicat, quomodo vita æterna, quæ bonis
 operibus redditur, vere sit gratia. Tum vero monstrat,
 quod neque scientia legis, neque natura, neque sola
 remissio peccatorum sit illa gratia quæ per Jesum
 Christum Dominum nostrum datur, sed ipsa gratia
 faciat ut lex impleatur, ut natura liberetur, ne pecca-
 tum dominetur. Expugnat vanum illud Pelagianorum
 perfugium, quo dicunt, gratiam, etsi non secundum
 merita honorum operum detur, tamen dari secundum
 merita bonæ voluntatis, quæ præcedit, credentis et
 orantis. Incidit in quæstionem, cur Deus jubet, quod
 ipse daturus est ; et an jubeat aliqua, quæ non possu-
 mus. Charitatem, sine qua præcepta non implentur,
 non in nobis nisi ex ipso Deo esse convincit. Ostendit
 operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas*

¹ Scriptus anno Christi 426 aut 427.

eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala pro meritis eorum, iudicio utique suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper tamen justo. Tandem gratuita gratiae nec meritis redditae luculentum exemplum suppetere in iis parvulis qui salvantur, dum alii unam cum ipsis causam habentes pereunt¹.

I. PROPTER eos qui hominis liberum arbitrium sic praedicant et defendunt², ut Dei gratiam qua vocamur ad eum et a nostris malis meritis liberamur, et per quam bona merita comparamus quibus ad vitam perveniamus aeternam, negare audeant et conentur auferre, multa jam disseruimus, litterisque mandavimus, quantum nobis Dominus donare dignatus est. Sed quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium; aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium: hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, et caeteri qui simul Deo servitis, compellente mutua charitate curavi. Nuntiatum est enim mihi de vobis, fratres, ab aliquibus qui in vestra congregatione sunt, et ad nos inde venerunt, per quos et ista direximus, quod de hac re dissensiones in vobis sint. Itaque, dilectissimi, ne vos perturbet hujus quaestionis obscuritas, moneo vos primum, ut de iis quae intelligitis, agatis Deo gratias: quidquid est autem quo pervenire nondum potest vestrae mentis intentio, pacem inter vos et charitatem servantem, a Domino ut intelligatis orate; et donec vos ipse perducatur ad ea quae nondum intelligitis, ibi ambulate quo pervenire potuistis. Hoc admonet apostolus Paulus, qui cum dixisset

¹ Vide *Retract.* lib. II, cap. 66. — ² Vide D. Guillon, tom. XXI, p. 155-169.

nondum se esse perfectum, paulo post ait: « Quotquot ergo perfecti hoc sapiamus¹; » id est, ita nos esse perfectos, ut nondum ad perfectionem quae nobis sufficit venerimus, continuoque subjunxit: « Et si quid aliter sapitis, hoc quoque vobis Deus revelabit; verumtamen » in quod pervenimus, in eo ambulemus². » Ambulando quippe in quod pervenimus, et quo nondum pervenimus pervenire poterimus, Deo nobis revelante si quid aliter sapimus, si ea quae jam revelavit non relinquamus.

II. Revelavit autem nobis per Scripturas suas sanctas, esse in homine liberum voluntatis arbitrium. Quomodo autem revelaverit, commemoro vos, non humano eloquio, sed divino. Primum, quia ipsa divina praeccepta homini non prodessent, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad promissa praemia perveniret. Ideo enim data sunt, ut homo excusationem de ignorantia non haberet: sicut Dominus dicit in Evangelio de Judaeis: « Si non venissem et locutus eis fuisset, » peccatum non haberent: nunc autem excusationem » non habent de peccato suo³. » De quo peccato dicit, nisi de illo magno, quod praesciebat eorum futurum quando ista dicebat, id est, quo eum fuerant occisuri? neque enim nullum habebant peccatum, antequam Christus venisset in carne ad eos. Item dicit Apostolus: « Revelatur ira Dei de caelo in omnem impietatem et injustitiam hominum eorum, qui veritatem in iniquitate » detinent: quia quod notum est Dei, manifestum est » in illis; Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim » ejus a creatura mundi per ea quae facta sunt, intellecta » conspiciuntur, sempiterna quoque virtus ejus ac divinitas, ut sint inexcusabiles⁴. » Quomodo dicit inexcusabiles, nisi de illa excusatione qua solet dicere humana

¹ Philip. III, 15. — ² Ibid. 16. — ³ Joan. XV, 22. — ⁴ Rom. I, 18.

superbia : Si scissem , fecissem ; ideo non feci , quia nescivi ? Aut , Si scirem , facerem ; ideo non facio , quia nescio ? Hæc eis excusatio tollitur , quando præceptum datur , vel scientia non peccandi manifestatur .

III. Sed sunt homines qui etiam de ipso Deo se excusare conantur , quibus dicit apostolus Jacobus : « Nemo » cum tentatur , dicat , quoniam a Deo tentor . Deus enim » intentator malorum est : ipse autem neminem tentat . » Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abs- » tractus et illectus : deinde concupiscentia cum conce- » perit , parit peccatum : peccatum vero cum consum- » matum fuerit , generat mortem¹ . » Item de ipso Deo se excusare volentibus , respondet liber Proverbiorum Salomonis : « Insapientia viri violat vias ejus , Deum autem » causatur in corde suo² . » Et liber Ecclesiasticus dicit : « Ne dixeris , qui propter Dominum recessi ; quæ enim » odit non facias . Ne dixeris , quia ipse me induxit : non » enim opus habet viro peccatore . Omne execrumentum » odit Dominus , et non est amabile timentibus illum . » Ipse ab initio fecit hominem , et reliquit eum in manu » consilii sui . Si volueris , conservabis mandata , et fidem » bonam placiti . Apponit tibi ignem et aquam , ad quod- » cumque volueris extende manum tuam . In conspectu » hominis vita et mors , et quodcumque plaçnerit dabitur » ei³ . » Ecce apertissime videmus expressum liberum hu- manæ voluntatis arbitrium .

IV. Quid illud quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri et fieri jubet Deus ; quomodo jubet , si non est liberum arbitrium ? Quid beatus ille , de quo Psalmus dicit , quod « In lege Domini fuit voluntas ejus⁴ ; » nonne satis indicat voluntate sua hominem in lege Dei consistere ? Deinde tam multa mandata , quæ ipsam quodam

¹ Jacob. 1, 13. — ² Prov. XIX, 3. — ³ Eccli. XV, 11. — ⁴ Psal. 1, 2.

modo nominatim conveniunt voluntatem , sicut est : « Noli vinci a malo¹ : » et alia similia , sicut sunt : « No- » lite fieri sicut equus et mulus , quibus non est intellec- » tus² : » et , « Noli repellere consilia matris tuæ³ : » et , « Noli esse sapiens apud te ipsum⁴ : » et , « Noli deficere » a disciplina Domini : » et , « Noli negligere legem⁵ : » et , « Noli abstinere bene facere egenti⁶ : » et , « Noli fa- » bricare in amicum tuum mala⁷ : » et , « Noli intendere » fallaci mulieri⁸ : » ei , « Noluit intelligere ut bene age- » ret : et , « Noluerunt accipere disciplinam⁹ : » et in- numerabilia talia in veteribus libris divinorum eloquio- rum quid ostendunt , nisi liberum arbitrium voluntatis humanæ ? In libris etiam novis Evangelicis et Apostolicis quid aliud ostenditur , ubi dicitur : « Nolite vobis con- » dere thesauros in terra¹⁰ : » et , « Nolite timere eos qui » occidunt corpus¹¹ : » et , « Qui vult venire post me , » abneget semetipsum¹² : » et , « Pax in terra hominibus » bonæ voluntatis¹³ : » et quod dicit apostolus Paulus : « Quod vult faciat , non peccat si nubat : qui autem » statuit in corde suo , non habens necessitatem , potes- » tatem autem habens suæ voluntatis , et hoc statuit in » corde suo , servare virginem suam , bene facit¹⁴ . » Item dicit : « Si autem volens , hoc facio , mercedem ha- » beo¹⁵ . » Et alio loco : « Sobrii estote juste , et nolite » peccare¹⁶ . » Et iterum : « Ut quemadmodum promptus » est animus voluntatis , ita sit et perficiendi¹⁷ . » Et ad Timotheum dicit : « Cum enim in deliciis egerint in » Christo , nubere volunt¹⁸ . » Et alibi : « Sed et omnes

¹ Rom. XII, 21. — ² Psal. XXXI, 9. — ³ Prov. 1, 8. — ⁴ Id. III, 7. — ⁵ Ibid. II, 1. — ⁶ Ibid. 27 et 29. — ⁷ Id. V, 2. — ⁸ Psal. XXXV, 4. — ⁹ Prov. 1, 29. — ¹⁰ Matth. VI, 19. — ¹¹ Id. X, 28. — ¹² Id. XVI, 24. — ¹³ Luc. II, 14. — ¹⁴ I Cor. VII, 36. — ¹⁵ Id. IX, 17. — ¹⁶ Id. XV, 34. — ¹⁷ 2 Cor. VIII, 11. — ¹⁸ I Tim. V, 11.

» qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem
 » patientur¹. » Et ipsi Timotheo : « Noli negligere gra-
 » tiam quæ in te est². » Et ad Philemonem : « Ne bo-
 » num tuum velut ex necessitate esset, sed ex volun-
 » tate³. » Servos etiam ipsos monet, ut dominis suis
 » « Ex animo serviant cum bona voluntate⁴. » Item Jaco-
 » bus : « Nolite itaque errare, fratres mei, et nolite in per-
 » sonarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu
 » Christi⁵ : » et, « Nolite detrahere de alterutro⁶. »
 Item Joannes in Epistola sua : « Nolite diligere mun-
 » dum⁷ : » et cætera hujusmodi. Nempe ubi dicitur :
 Noli hoc, et noli illud, et ubi ad aliquid faciendum vel
 non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur,
 satis liberum demonstratur arbitrium. Nemo ergo Deum
 causetur in corde suo, sed sibi imputet quisque, cum
 peccat. Neque cum aliquid secundum Deum operatur,
 alienet hoc a propria voluntate. Quando enim volens
 facit, tunc dicendum est opus bonum, tunc speranda est
 boni operis merces ab eo, de quo dictum est : « Qui red-
 » det unicuique secundum opera sua⁸. »

V. Qui ergo noverunt divina mandata, aufertur eis ex-
 cusatio, quam solent homines habere de ignorantia. Sed
 nec ipsi sine poena ertunt, qui legem Dei nesciunt. « Qui
 » enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt : qui au-
 » tem in lege peccaverunt, per legem judicabuntur⁹. »
 Quod mihi non videtur Apostolus ita dixisse, tanquam
 pejus aliquid significaverit esse passuros, qui legem nesci-
 unt in peccatis suis, quam illos qui sciunt. Pejus enim
 videtur esse perire, quam judicari : sed cum hoc de gen-
 tibus et de Judæis loqueretur, quia illi sine lege sunt, isti

¹ 2 Tim. III, 12. — ² 1 Tim. IV, 14. — ³ Philem. 14. — ⁴ Ephes. VI, 6.
 — ⁵ Jacob. II, 1. — ⁶ Id. IV, 11. — ⁷ 1 Joan. II, 15. — ⁸ Matth. XVI, 27.
 — ⁹ Rom. II, 12.

autem legem acceperunt; quis audeat dicere Judæos qui
 in lege peccant, non esse perituros, cum in Christum non
 crediderint; quandoquidem de illis dictum est : « Per le-
 » gem judicabuntur? » Sine fide enim Christi nemo libe-
 rari potest; ac per hoc ita judicabuntur ut pereant. Nam
 si peior est conditio nescientium quam scientium legem
 Dei, quomodo verum erit quod Dominus in Evangelio
 ait : « Servus qui nescit voluntatem domini sui, et facit
 » digna plagis, vapulabit pauca; servus autem qui scit vo-
 » luntatem domini sui, et facit digna plagis, vapulabit
 » multa¹? » Ecce ubi ostendit gravius peccare hominem
 scientem quam nescientem. Nec tamen ideo confugiendum
 est ad ignorantiae tenebras, ut in eis quisque requirat
 excusationem. Aliud est enim nescisse, aliud scire noluisse.
 Voluntas quippe in eo arguitur, de quo dicitur : « No-
 » luit intelligere ut bene ageret². » Sed et illa ignorantia
 quæ non est eorum qui scire nolunt, sed eorum qui tan-
 quam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sem-
 piterno igne non ardeat, si propterea non credidit, quia
 non audivit omnino quid crederet; sed fortasse ut mitius
 ardeat. Non enim sine causa dictum est : « Effunde iram
 » tuam in gentes quæ te non noverunt³. » Et illud quod ait
 Apostolus, « Cum venerit in flamma ignis dare vindictam
 » in eos, qui ignorant Deum⁴. » Verumtamen ut habeamus
 et ipsam scientiam, ne dicat unusquisque, Nescivi, non
 audivi, non intellexi; voluntas convenitur humana ubi
 dicitur : « Nolite esse sicut equus et mulus, quibus non est
 » intellectus⁵ : » quamvis peior appareat, de quo dictum
 est : « Verbis non emendabitur servus durus; si enim in-
 » tellexerit, non obaudiet⁶. » Quando autem dicit homo,
 Non possum facere quod præcipitur, quoniam concupis-

¹ Luc. XII, 48 et 47. — ² Psal. XXXV, 4. — ³ Id. LXXVIII, 6. — ⁴ 2 Thess.
 I, 8. — ⁵ Psal. XXXI, 9. — ⁶ Prov. XXIX, 19.

centia mea vincor : jam quidem de ignorantia non habet excusationem, nec Deum causatur in corde suo, sed malum suum in se cognoscit et dolet; cui tamen dicit Apostolus : « Noli vinci a malo, sed vince in bono malum ¹. » Et utique cui dicitur : « Noli vinci, » arbitrium voluntatis ejus sine dubio convenitur; velle enim et nolle propriae voluntatis est.

VI. Sed metuendum est ne ista omnia divina testimonia, et quaecumque alia sunt, quæ sine dubitatione sunt plurima, in defensione liberi arbitrii, sic intelligantur, ut ad vitam piam et bonam conversationem, cui merces æterna debetur, adjutorio et gratiæ Dei locus non relinquatur; et audeat miser homo, quando bene vivit et bene operatur, vel potius bene vivere et bene operari sibi videtur, in se ipso non in Domino gloriari, et spem recte vivendi in se ipso ponere, ut sequatur eum maledictum Jeremiæ prophetæ dicentis : « Maledictus homo qui spem » habet in homine, et firmat carnem brachii sui, et a Domino discedit cor ejus ². » Intelligite fratres hoc propheticum testimonium. Quia enim non dixit Propheta, Maledictus homo qui spem habet in se ipso; posset alicui videri ideo dictum esse : « Maledictus homo qui spem habet in homine, ut nemo habeat spem in altero homine, sed in se. Ut ergo ostenderet sic se admonuisse hominem, ut nec in se ipso haberet spem, propterea cum dixisset : « Maledictus homo qui spem habet in homine : » mox addidit, « Et firmat carnem brachii sui. » Brachium pro potentia posuit operandi. In nomine autem carnis intelligenda est humana fragilitas. Ac per hoc firmat carnem brachii sui, qui potentiam fragilem atque invalidam, id est, humanam sibi sufficere ad bene operandum putat nec adjutorium sperat a Domino. Propterea subjecit : « Et a Domino

¹ Rom. xii, 21. — ² Jerem. xvii, 5.

discedit cor ejus. » Talis est hæresis Pelagiana, non antiqua, sed ante non multum tempus exorta : contra quam hæresim cum fuisset diutius disputatum, etiam ad concilia episcopalia novissima necessitate perventum est; unde vobis non quidem omnia, se tamen aliqua legenda direxi. Nos ergo ad bene operandum spem non habeamus in homine; firmantes carnem brachii nostri; nec a Domino discedat cor nostrum; sed ei dicat : « Adjutor meus esto, » ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus ¹. »

VII. Proinde, charissimi, sicut superioribus testimoniis sanctarum Sscripturarum probavimus, ad bene vivendum et recte agendum esse in homine liberum voluntatis arbitrium; sic etiam de gratia Dei, sine qua nihil boni agere possumus, quæ sint divina testimonia videamus. Ac primum de ipsa vestra professione aliquid dicam. Neque enim congregaret vos ista societas, in qua continenter vivitis, nisi voluptatem conjugalem contemneretis. Hinc autem Domino loquenti cum dixissent discipuli : « Si talis est causa hominis cum uxore non expedit nubere : » respondit eis : « Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est ². » Numquid non liberum arbitrium Timothei est exhortatus Apostolus dicens : « Contine te ipsum ³. » Et in hac re potestatem voluntatis ostendit, ubi ait : « Non » habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, ut servet virginem suam ⁴. » Et tamen, non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est. Quibus enim non est datum, aut nolunt, aut non implent quod volunt : quibus autem datum est, sic volunt, ut impleant quod volunt. Itaque, ut hoc verbum, quod non ab omnibus capitur, ab aliquibus capiatur, et Dei donum est, et liberum arbitrium.

¹ Psal. xxvi, 9. — ² Matth. xiv, 10. — ³ 1 Tim. v, 22. — ⁴ 1 Cor. vii, 37

VIII. De ipsa quoque pudicitia conjugali nempe Apostolus ait : « Quod vult faciat, non peccat si nubat¹ : » et tamen etiam hoc Dei donum est, dicente Scriptura : « A Domino jungitur mulier viro². » Ideo doctor gentium et pudicitiam conjugalem per quam non fiunt adulteria, et perfectiorem continentiam per quam nullus concubitus quaeritur, sermone suo commendans, et hoc et illud donum Dei esse monstravit, scribens ad Corinthios, et admonens conjuges ne se invicem fraudent : quos cum admonuisset, adjecit : « Vellem autem omnes homines esse » sicut et me ipsum ; » quia utique ipse ab omni concubitu continebat : et continuo subjunxit : « Sed unusquisque » proprium donum habet a Deo, alius sic, alius autem » sic³. » Numquid tam multa quae praecipuntur in lege Dei, ne fornicationes et adulteria committantur, indicant aliud quam liberum arbitrium? Neque enim praeciperentur, nisi homo haberet propriam voluntatem, qua divinis praecipis obediret. Et tamen Dei donum est, sine quo servari castitatis praecipia non possunt. Unde ait ille in libro Sapientiae : « Cum scirem quia nemo esse potest con- » tinens nisi Deus det ; et hoc ipsum erat sapientiae, scire » cujus esset hoc donum⁴. » Ut autem ista non serventur castitatis sancta mandata : « Unusquisque tentatur a con- » cupiscentia sua abstractus et illectus⁵. » Ubi si dixerit, Volo servare, sed vincor a concupiscentia mea : respondet Scriptura libero ejus arbitrio, quod jam superius dixi ; « Noli vinci a malo, sed vince in bono malum⁶. » Quod tamen ut fiat, adjuvat gratia : quae nisi adjuverit, nihil lex erit nisi virtus peccati. Augetur enim concupiscentia, et majores vires accipit lege prohibente, nisi adjuvet spiritus gratiae. Hoc est quod dicit ille ipse doctor gentium :

¹ 1 Cor. vii, 36. — ² Prov. xix, 14. — ³ 1 Cor. vii, 7. — ⁴ Sap. viii, 21. — ⁵ Jacob. i, 14. — ⁶ Rom. xii, 21.

« Aculeus autem mortis est peccatum, virus vero peccati » lex¹. » Ecce unde dicit homo, Volo legis servare manda- tum, sed virtute concupiscentiae meae vincor. Et cum vo- luntas ejus convenitur, et dicitur : « Noli vinci a malo : » quid ei prodest nisi gratia succurrente fiat? Quod ipse Apostolus secutus adjunxit : nam cum dixisset : « Virtus » peccati lex ; » continuo subjecit : « Gratias autem Deo, » qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum » Christum². » Ergo et victoria qua peccatum vincitur, nihil aliud est quam donum Dei, in isto certamine adju- vantis liberum arbitrium.

IX. Propter quod dicit et coelestis Magister ; « Vigi- » late, et orate, ne intretis in tentationem³. » Ergo unus- quisque contra suam concupiscentiam, dimicans oret, ne intret in tentationem, id est, ne sit ab illa abstractus et illectus. Non autem intrat in tentationem si voluntate bona vincat concupiscentiam malam. Nec tamen sufficit arbitrium voluntatis humanae, nisi a Domino victoria con- cedatur oranti, ne intret in tentationem. Quid vero evi- dentius quam Dei ostenditur gratia, ubi quod oratur accipitur? Si enim dixisset Salvator noster ; « Vigilate, » ne intretis in tentationem ; » admonuisse tantummodo videretur hominis voluntatem ; cum vero addidit ; « Et » orate, » ostendit Deum adjuvare, ne intretur in tentatio- nem, dictum est libero arbitrio : « Fili, noli deficere a » disciplina Domini⁴ : » et Dominus dixit : « Ego rogavi » pro te, Petre, ne deficiat fides tua⁵. » Homo ego gratia juvatur, ne sine causa voluntati ejus jubeatur.

X. Cum dicit Deus : « Convertimini ad me, et conver- » tar ad vos⁶ ; » unum horum videtur esse nostrae volunta- tis, id est, ut convertamur ad eum ; alterum vero ipsius

¹ 1 Cor. xv, 56. — ² Ibid. 57. — ³ Matth. xxvi, 41. — ⁴ Prov. iii, 11. — ⁵ Luc. xxii, 32. — ⁶ Zach. i, 3.

gratiæ, id est, ut etiam ipse convertatur ad nos. Ubi possunt putare Pelagiani suam obtinere sententiam, qua dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quod quidem in Oriente, hoc est, in provincia Palæstina, in qua est civitas Jerusalem, cum ipse Pelagius ¹ ab episcopis audiretur, affirmare non ausus est. Nam inter cætera quæ illi objecta sunt, et hoc objectum est quod diceret, gratiam Dei secundum merita nostra dari: quod sic alienum est a catholica doctrina et inimicum gratiæ Christi, ut nisi hoc objectum sibi anathemasset, ipse inde anathematus exisset. Sed fallaciter eum anathemasse, posteriores ejus indicant libri, in quibus omnino nihil aliud defendit quam gratiam Dei secundum merita nostra dari. Talia ergo de Scripturis colligunt, quale est hoc unum quod paulo ante dixi: « Convertimini ad me, et convertar » ad vos: » ut secundum meritum conversionis nostræ ad Deum, detur gratia ejus, in qua ad nos et ipse convertitur. Nec attendunt qui hoc sentiunt, quia nisi donum Dei esset etiam ipsa ad Deum nostra conversio, non ei diceretur: « Deus virtutum, converte nos ²: et, Deus tu » converteus vivicabis nos: et, Converte nos Deus sanitatum nostrarum ³: » et hujusmodi alia, quæ commemorare longum est. Nam et venire ad Christum, quid est aliud nisi ad eum credendo converti? Et tamen ait: « Nemo potest venire ad me, nisi datum fuerit ei a Patre meo ⁴. »

XI. Item quod scriptum est in libro secundo Paralipomenon: « Dominus vobiscum, cum vos estis cum eo, » et si quæsieritis eum, invenietis; si autem reliqueritis eum, derelinquet vos ⁵: » manifestat quidem voluntatis arbitrium. Sed illi qui dicunt gratiam Dei secundum

¹ Vide lib. de gestis Pelag. cap. 14. — ² Psal. LXXIX, 8. — ³ Id. LXXXIV, 7 et 5. — ⁴ Joan. VI, 66. — ⁵ 2 Paral. XV, 2.

merita nostra dari, ista testimonia sic accipiunt, ut dicant meritum nostrum in eo esse, quod sumus cum Deo; ejus autem gratiam secundum hoc meritum dari, ut sit et ipse nobiscum. Item meritum nostrum in eo esse, quod quærimus eum; et secundum hoc meritum dari ejus gratiam, ut inveniamus eum. Et in libro primo quod dictum est, « Et tu, Salomon fili mi, cognosce Deum, et » servi ei in corde perfecto et anima volente; quia omnia » corda scrutatur Dominus, et omnem cogitationem mentium novit: si quæsieris eum, invenietur tibi; et si dimiseris eum, repellet te in perpetuum ¹: » declarat voluntatis arbitrium. Sed illi in eo ponunt meritum hominis, quod dictum est, « Si quæsieris eum: » et secundum hoc meritum dari gratiam, in eo quod dictum est, « Invenietur tibi: » et omnino laborant, quantum possunt, ostendere gratiam Dei secundum merita nostra dari; hoc est, gratiam non esse gratiam. Quibus enim secundum meritum redditur, non imputatur merces secundum gratiam, sed secundum debitum ², sicut apertissime dicit Apostolus.

XII. Meritum enim fuit quidem in apostolo Paulo, sed malum, quando persequabatur Ecclesiam: unde dicit, « Non sum idoneus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei. » Cum ergo haberet hoc meritum malum, redditum est ei bonum pro malo: ideoque secutus adjunxit, « Sed gratia Dei sum id quod sum. » Atque ut ostenderet et liberum arbitrium, mox addidit, « Et gratia ejus in me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboravit ³. » Hoc enim liberum arbitrium hominis exhortatur et in aliis, quibus dicit, « Rogamus ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis ⁴. » Ut quid enim eos rogat,

¹ 1 Paral. XXVIII, 9. — ² Rom. IV, 4. — ³ 1 Cor. XV, 9, 10. — ⁴ 2 Cor. VI, 1.